

Верховний
Суд

Вирішення кредитних спорів: актуальна практика ВС

Юрій Чумак

суддя-спікер судової палати для розгляду справ
щодо земельних відносин та права власності
Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду,
кандидат юридичних наук

VIII Legal Banking Forum
Київ, 16 лютого 2022 року

Постанова КГС ВС від 10.11.2021 у справі № 922/4248/20 (1)

Позовні вимоги:

- **визнати недійсним договір** про відступлення права вимоги грошових зобов'язань за фінансовими кредитами в частині передачі права вимоги за кредитним договором з моменту його вчинення;
- **визнати недійсною додаткову угоду** № 1 до договору про відступлення права вимоги грошових зобов'язань за фінансовими кредитами в частині передачі права вимоги за кредитним договором з моменту її вчинення;
- **визнати недійсним договір** про відступлення права вимоги за договорами іпотеки та договорами застави в частині передачі права вимоги за іпотечним договором з моменту його вчинення;
- **скасувати рішення про державну реєстрацію** прав та їх обтяжень, відповідного до якого ТОВ зареєстровано іпотекодержателем нежитлових приміщень;
- **скасувати рішення про державну реєстрацію** прав та їх обтяжень, відповідно до якого за ТОВ зареєстровано право власності на нежитлові приміщення.

Постанова КГС ВС від 10.11.2021 у справі № 922/4248/20 (2)

- Велика Палата Верховного Суду неодноразово зазначала, що застосування конкретного способу захисту цивільного права залежить як від змісту права чи інтересу, за захистом якого звернулася особа, так і від характеру його порушення, невизнання або оспорення.
- Такі право чи інтерес мають бути захищені судом у спосіб, який є ефективним, тобто таким, що відповідає змісту відповідного права чи інтересу, характеру його порушення, невизнання або оспорення та спричиненим цими діями наслідкам.
- Застосування судом того чи іншого способу захисту має приводити до відновлення порушеного права позивача без необхідності повторного звернення до суду (принцип процесуальної економії) (постанова Великої Палати Верховного Суду від 06.04.2021 у справі № 910/10011/19).

(пункти 56, 57 постанови)

Постанова КГС ВС від 10.11.2021 у справі № 922/4248/20 (3)

- Власник з дотриманням вимог статті 388 Цивільного кодексу України може витребувати належне йому майно від особи, яка є останнім його набувачем, незалежно від того, скільки разів це майно було відчужене до того, як воно потрапило у володіння останнього набувача.
- Для такого витребування оспорювання наступних рішень органів державної влади чи місцевого самоврядування, договорів, інших правочинів щодо спірного майна і документів, що посвідчують відповідне право, не є ефективним способом захисту права власника.

(пункти 78, 79 постанови)

Постанова КГС ВС від 10.11.2021 у справі № 922/4248/20 (4)

- Встановивши, що на момент звернення ТОВ до суду з позовом спірне майно було відчужене третій особі, Верховний Суд зазначив, що **визнання недійсними договору** про відступлення права вимоги в частині передачі права вимоги за кредитним договором, додаткової угоди та договору про відступлення права вимоги, **не є ефективним способом захисту порушеного права**, адже **не призведе до переходу права власності на майно до ТОВ**.

Задоволення позову не відновить право власності позивача на спірне майно, за захистом права власності на яке останній звернувся до суду.

- Ефективним способом захисту у спірних правовідносинах є вимога позивача про витребування майна від третьої особи.

(пункти 85 – 87 постанови)

На розгляді ВП ВС перебуває справа № 910/12525/20 (1)

Підстава передачі на розгляд ВП ВС:

- відступлення від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в раніше ухваленому рішенні Верховного Суду; виключна правова проблема.
- На думку КГС ВС, виключною правовою проблемою є питання щодо можливості оспорювання правочинів з реалізації майна заінтересованою особою, яка не є їх стороною. У зв'язку з цим існує необхідність відступити від правового висновку, викладеного у постановах КЦС ВС від 19 лютого 2020 року у справі № 639/4836/17, від 28 липня 2021 року у справі № 761/33403/17.

На розгляді ВП ВС перебуває справа № 910/12525/20 (2)

Необхідність відступити від висновку, викладеного у постановах Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 19.02.2020 у справі № 639/4836/17, від 28.07.2021 у справі № 761/33403/17, **щодо відсутності правових підстав для оспорювання правочинів з реалізації майна заінтересованою особою, яка не є їх стороною, оскільки:**

- позивач як заінтересована особа має правові підстави оспорювати правочини з реалізації майна в контексті захисту своїх порушених прав та охоронюваних законом інтересів, так як укладення договору, зміст якого ставить під сумнів припинення зобов'язань позивача **за договором поруки, вчиненого для забезпечення виконання кредитного договору**, ставить його у становище правової невизначеності, при цьому, відступлення прав за цим договором передбачає звернення нового кредитора з вимогами до боржника та поручителів щодо кредитних зобов'язань.

Верховний
Суд

Дякую за увагу!